

10.05.20

נייר עמדה – תפקיד המדינה בהגנה על זכויות עובדים ובמתן בטחון תעסוקתי בשגרת הקורונה

מוגש לוועדה המיוחדת לענייני רווחה ועבודה

על פי נתוני שירות התעסוקה לחודש אפריל 2020, 1,017,468 תושבים מוגדרים כדורשי עבודה (כ-24% מכוח העבודה במשק). נתונים מדאיגים אלו משקפים את המשבר החמור בו נמצאת מדינת ישראל כתוצאה ממשבר הקורונה. מדינת ישראל הינה האחראית לקיומה של רשת בטחון סוציאלי, הכוללת הגנה על זכויות עובדים ואשר מותאמת לשלבי ומצבי החיים של התושבים, כולל תקופות של אבטלה פתאומית. נוכח המשבר ברורה אף יותר מתמיד חשיבותן של מערכות ציבוריות איתנות ומתוקצבות, אשר שומרות על החוסן הבריאותי, הכלכלי והנפשי של תושבי מדינת ישראל בעתות שגרה וביתר שאת בשעת חירום.

בטחון תעסוקתי וכלכלי בעת משבר הקורונה

אנו נמצאים כעת בחזרה מדורגת לשגרה, אך ההשלכות העוצמתיות של משבר הקורונה, כלכליות-חברתיות ואחרות, עומדות כעת לפתחינו. האתגרים ילכו ויחריפו אלא אם כן יינתן הסיוע הדרוש לתושבי המדינה, והתקציבים המדרשים לשיקום המערכות הציבוריות וכלל המשק. לצד זאת, יש תיתכן התפרצות מחודשת אשר תעמיד אותנו בפני סבב נוסף של סגר והשלכותיו, ויש להיערך לכך מיידית. **אנו פונים לוועדה המיוחדת לענייני רווחה ועבודה בדרישה לקדם חקיקה עבור:**

- א. **העלאת דמי האבטלה** בהוצאה לחל"ת בעקבות משבר הקורונה, אשר כיום ניתנים עד לשיעור של 70% מהשכר (אשר במרבית הפעמים התשלום אף נמוך יותר). שיעור זה אינו מספק ויש להעלותו לשיעור של 90% לפחות. יש לבחון מענקים רטרואקטיביים.
- ב. השוואת הפיצוי הניתן לעצמאיים לזה הניתן לשכירים.
- ג. מענים להורים לילדים מגיל 0 עד 9 – כל עוד מערכת החינוך לא שבה לפעול באופן מלא, יש לדאוג לפיצוי להורים עובדים, אשר לא יכולים לעבוד באופן מלא או חלקי בשל כך.

הפרטה ושירותי כתף אל כתף

אנו עדים לתהליך מתגבר של הפרטת שירותים חיוניים, בפרט במשרדי הרווחה והבריאות. כתוצאה מתהליך זה נוצר מצב בו המדינה, האחראית בפני החוק למתן שירותים אלו, קונה את השירותים ומשאירה לעצמה את האסדרה (רגולציה) והפיקוח, ובפועל פוגעת באיכות ובהיקף השירותים הניתנים לאזרחים, ובמיוחד לאוכלוסיות מוחלשות. בנוסף על כך, נפגעות זכויותיהם של העובדים בגופים המופרטות.

בתקופת משבר הקורונה נפגעו כצפוי השירותים והעובדות/ים המופרטים, בפרט השירותים החברתיים, והם היו הראשונים לצמצם את היקפי פעילותם ולהוציא את העובדות/ים לחל"ת. כל זאת חרף העובדה כי שירותים אלו הינם שירותי ליבה ובניגוד לצרכים ההולכים וגוברים של מקבלי השירותים הללו, וכלל תושבי מדינת ישראל. לפיכך, אנו דורשים למנוע הפרטה גורפת של שירותי רווחה כפי שהיא מיושמת כיום בישראל, ולהלאים שירותי ליבה בפעילות. לכל הפחות, יש לוודא כי שירותים אלו אינם נפגעים, חוזרים לעבודה מלאה, וכלל העובדים בהם מקבלים את מלוא זכויותיהם. במידה ויהיה סבב נוסף של התפרצות הנגיף, והגבלות על פעילות המשק, יש להחריג את כלל השירותים המופרטים הן מהקיצוץ התקציבי והן מצמצום כוח האדם (כפי שנעשה לבסוף במחלקות לש"ח), ולוודא המשך פעילותם בכדי לתת את השירותים אשר באחריות המדינה להעניק לתושביה, למרות שמדובר בשירותים מופרטים.

אכיפה

במשבר זה התגלתה אוזלת ידה של מדינת ישראל, כאשר תקנות ונהלים אשר הונחו על ידי משרדים ממשלתיים לא נאכפו, האחריות על כך נזרקה ממשרד למשרד ובפועל עובדות ועובדים במגוון השירותים החברתיים, נותרו ללא גיבוי ביישום ההנחיות אותן המדינה קבעה! דוגמא לכך, ניתן לראות בהנחיה אותה הוציא מנכ"ל משרד הפנים ולפיה יש לכלול **תחילה** את כלל העובדים הסוציאליים בספירת 30% מהעובדים המותרת לרשויות המקומיות. בפועל הנחיה זו לא נאכפה ברבות מהרשויות, ופניות למשרדי הממשלה השונים לא נענו. על מדינת ישראל ומשרדי הממשלה לקחת אחריות בהוצאת נהלים מחייבים ולדאוג לצידם למנגנוני אכיפה וסנקציות לוודוא קיומן בפועל.

פערים מגדריים

על פי נתוני לשכת התעסוקה הוצאו לחל"ת 28% יותר נשים מגברים, שהם למעשה 116 אלף נשים יותר מגברים! נתון זה הינו תולדה של מדיניות אשר אינה לוקחת בחשבון התייחסות משפחתית-מגדרית, במציאות שבה נשים עדיין מרוויחות פחות מגברים, הן הנתפשות כאחראיות לתפעול משק הבית, וחשופות יותר לפגיעה והעסקה פוגענית בשוק העבודה. בנוסף על כך, בוועדת המומחים של המועצה לביטחון לאומי הוקם צוות מומחים שמטרתו לייעץ בנושא אסטרטגיות היציאה ממשבר הקורונה. בהרכב ועדה זו ישנם 23 מומחים מתחומים שונים, כולם גברים, ושמונה עוזרי מחקר, מתוכם שתי נשים בלבד. זוהי דוגמא להדרת נשים ממוקדי קבלת ההחלטות, אשר משפיעה באופן חד משמעי על זכויות נשים ומונעת את התייחסות המגדרית הנדרשת לנושא. אנו מצפים מכם לפעול לכך שבכל מוקדי קבלת ההחלטות, בוודאי שסביב מצב החירום הנוכחי, יהיו גם נשות מקצוע, ודעתם תישמע ותילקח בחשבון.

השירותים החברתיים

בהמשך לנכתב לעיל, במוקדי קבלת ההחלטות לא הייתה נוכחות מספקת של אנשי מקצוע וגורמי רווחה ובריאות הנפש. אוכלוסיות אשר מסתייעות בשירותי רווחה, ובהן משפחות החיות בעוני, אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים, מתמודדי נפש, נשים נפגעות אלימות, קטינים בסיכון ועוד – חשופים לפגיעה מוגברת בשל הסגר והשלכותיו המשפחתיות, החברתיות, הנפשיות והכלכליות. אוכלוסיות אלו חשופות יותר להעסקה פוגענית, חלקן נמצאות בקשיים כלכליים עוד טרם המשבר, ואובדן ההכנסה הוביל לחוסר בטחון תזונתי, למצבי לחץ ודחק, ואף לאלימות ואובדנות. על מנת לסייע לאוכלוסיות אלו, יש לחזק את מערכות השירותים החברתיים, להרחיב תכניות תעסוקה המותאמות לאוכלוסיות שונות ולוודא שבמוקדי קבלת ההחלטות ישנן נשות ואנשי מקצוע מתחומי הרווחה והטיפול.